

Úvod do forenznjej agresológie

Vzhľadom ku domácemu násiliu

Prof. PhDr. Anton Heretik, PhD.

Katedra psychológie FF UK

Bratislava

MUDr. Andrea Heretiková Marsalová

REA-Ambulancia psychiatrie a psychoterapie

Kľúčové pojmy forenznjej agresológie

- **Agresia** ako jednotka správania
- **Agresivita** ako osobnostná dispozícia
- **Hostilita** ako postoj (zameranosť) osobnosti
- **Afektivita** - osobnostná premenná a stav
- **Interpersonálne a situačné faktory agresie** (viktimologické aspekty, inštrumentálny faktor a i.)

fyzická aktívna priama ● bitie, zabitie

fyzická aktívna nepriamá ● najatie vraha

fyzická pasívna priama ● bránenie

fyzická pasívna nepriama ● odmietnutie splniť niekoho požiadavky

verbálna aktívna priama ● urážanie, nadávanie, znevažovanie

verbálna aktívna nepriama ● ohováranie, klebety

verbálna pasívna priama ● odmietanie s niekým hovoriť

verbálna pasívna nepriama ● nezastať se niekoho

Teoretické východiská forenznnej agresológie I.

Inštinktivistické teórie

- **psychoanalýza** (S.Freud - Thanatos, A.Adler - inštinkt agresie)
- **etologické teórie** (K.Lorenz - intradruhová agresia)
- **Evolučná psychológia** (D.Buss – vražedný inštinkt)
- **iní autori** (W.McDougall, E.C.Tolman, P.T.Young)

Teoretické východiská forenznnej agresológie II.

Behaviorálne teórie

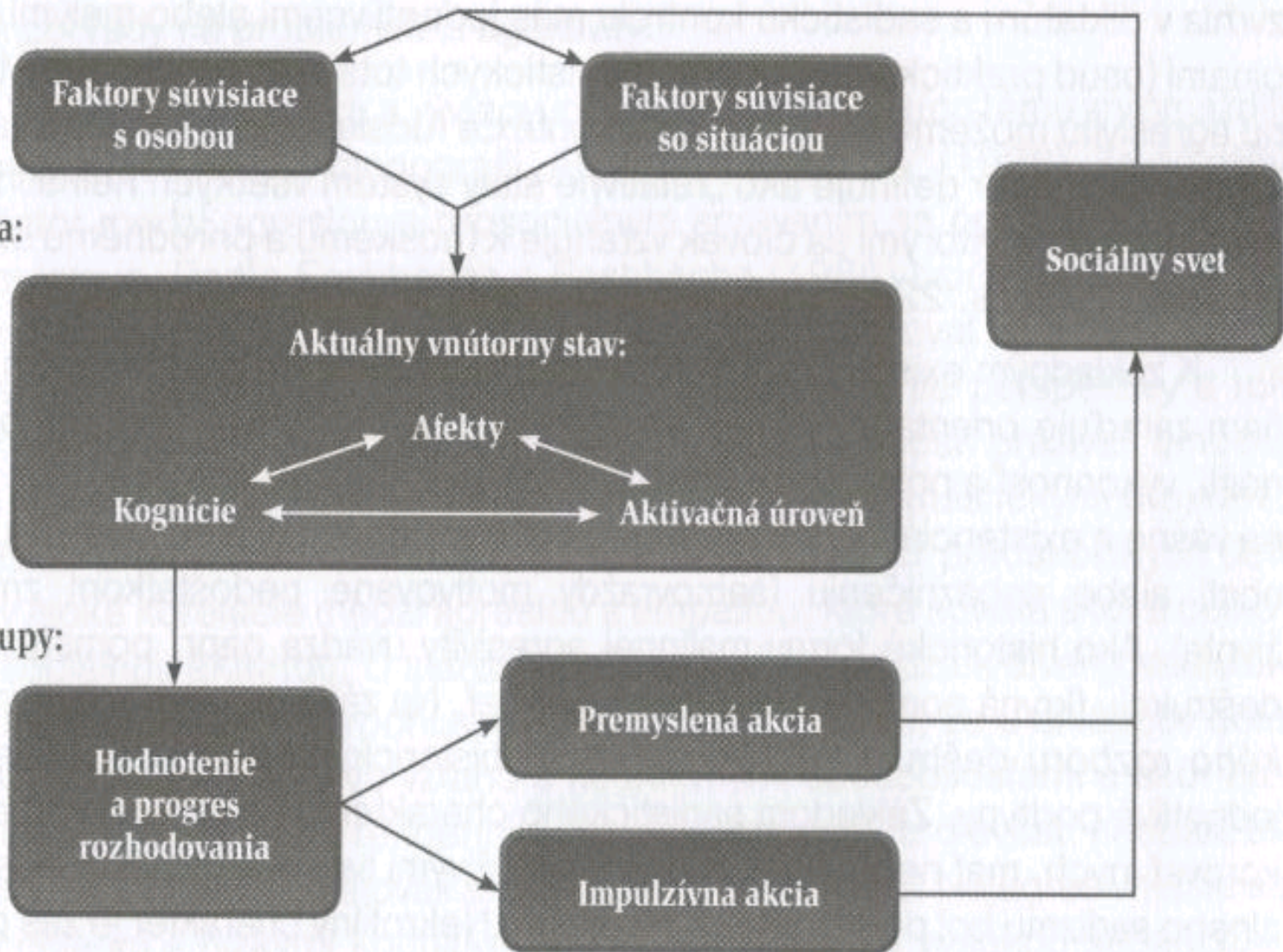
- **frustračne - agresívna hypotéza**
(Yaleská škola)
- **agresivita ako návyk útočenia**
(A.H.Buss, H.Selg)
- **sociálne učenie agresie** (A.Bandura)
- **kognitívne teórie** (H.Geen, L.Lovaš)

Teoretické východiská forenznjej agresológie III.

Integratívne a biopsychosociálne teórie

- **anatómia ľudskej deštruktivity**
(E.Fromm)
- **biopsychosociálny model** (V.Vondráček,
V.Študent)
- **personologický prístup** (G.Dobrotka)
- **všeobecný model agresie** (Anderson,
Bushman)

Vstupy:

■ Obr. 19: Všeobecný model agresie (Anderson a Bushman, 2002)

Domáce násilie - formy

- fyzické násilie
- verbálne násilie
- sociálne násilie
- ekonomické násilie
- sexuálne násilie
- psychické, emocionálne

Domáce násilie – spoločné znaky

- násilie medzi blízkymi ľuďmi
- nerovnomerné rozloženie síl
- zneužívanie moci a fyzickej prevahy
- strach obeti + manipulácia agresora
- nerešpektovanie práv, potrieb, túžob obeti
- cieľ agresora: nadvláda, moc, vlastníctvo

Domáce násilie

Dynamický model viktimity

Psychologické faktory:

- Stereotypy patriarchálnej spoločnosti
- Transgeneračný prenos násilia
- Mýtus „súdržnej rodiny“
- Naučená bezmocnosť
- Identifikácia s agresorom (Štokholmský sy).

Kľúčové znaky domáceho násilia

- **Eskalácia** – od urážok sa stupňuje k psychickému znižovaniu ľudskej dôstojnosti až k fyzickým útokom a závažným trestným činom ohrozujúcim zdravie a život.
- **Opakovanie a dlhodobosť** – z jedného útoku akéhokoľvek charakteru sa ešte nedá určiť, či ide o domáce násilie. Môže to však byť jeho začiatok.
- Jasná a nezpochybniteľná **rozdelenie rolí** osoby ohrozenej a osoby násilnej – domáce násilie nie sú vzájomné napadania, hádky, bitky, spory, kde sa role osoby násilnej a osoby ohrozenej striedajú.
- **Neverejnnosť** – prebieha spravidla za zatvorenými dverami bytu či domu, mimo spoločenskej kontroly.

Aby bol čin domácim násilím, musia byť naplnené všetky štyri znaky! (Hubálek 2012)

Metódy forenznjej agresológie I.

Štúdium dokumentácie

- **kriminalistické nálezy**
- **iné expertízy** (súdne lekárstvo, súdna psychiatria)
- **výpovede obvineného a svedkov**
- **zdravotná dokumentácia**
- **register trestov**

Metódy forenznjej agresológie II.

Klinické metódy

- interview

- vstupný rozhovor
- rodinná anamnéza
- osobná anamnéza
- terajšie ochorenie
- trestný čin

- pozorovanie správania pri vyšetrení

Metódy forenznej agresológie III.

Psychometrické (testové) metódy

- **viacdimenzionálnosť** - psychomotorika, intelekt, pamäť, emotivita, sociabilita
- **viacúrovňovosť** - sebaopisovacie škály, dotazníky, výkonové testy, projektívne metódy
- **interpretácia výsledkov** v kontexte anamnézy, správania pri vyšetrení a priebehových charakteristík ochorenia
- **syntéza na úrovni osobnosti** (dynamiky, motivácie, štruktúry, formátu)

Preferovaná FP batéria

- **Intelekt:** WAIS-R, Raven PM
- **Pamäť :** WMS, Meili
- **Iné výkonové:** MPDT, MMSE
- **Osobnosť:**
 - - projektívne m.: ROR (ZTT), Hand-t., FDT, AE (Luscher ? Szondi ?)
 - - dotazníky a škály : ICL, BDI, STAI, BDI, N-5, (MMPI ?, FPI ? CAGE, MAST)

Sekvenčná analýza motivácie trestného činu

a/ motivačné predpolie

b/ nábehová a iniciálna fáza

c/ realizačná fáza

d/ následná fáza

e/ fáza resocializácia resp. recidívy

Zásady FP posudzovania kriminálneho násilia

- 1/ posúdenie mentálnej náročnosti
- 2/ interakcia páchatel' obet'
- 3/ konanie pod vplyvom afektu
- 4/ psychol. analýza súdnolekárskych a kriminalistických nálezov
- 5/ posúdenie agresivity
- 6/ motivačná analýza
- 7/ prognóza resocializácie

Ciele forenznej agresológie

- 1/ Osobnosť páchatel'a trestného činu
- 2/ Motivácia trestného činu
- 3/ Viktimologické aspekty trestného činu
- 4/ Sociálna a individuálna prognostika
- 5/ Prevencia násilnej trestnej činnosti